

Nr 358.

Av herr **Linderot**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om provisorisk förstärkning av tilläggspensioner och invalidunderstöd.

Propositionen innebär, att som provisorisk förstärkning av tilläggspension eller invalidunderstöd skall för budgetår räknat utgå till ogift person samt till den, vars make fyllt 60 år och ej för egen del åtnjuter tilläggspension eller invalidunderstöd, 100 kronor samt till annan pensions- eller understödstagare 50 kronor.

Det är uppenbart att vad som här föreslagits i och för sig utgör ett välkommet bidrag till åldringarnas försörjning. Icke desto mindre har Kungl. Maj:ts förslag väckt stor besvikelse bland landets folkpensionärer. Anledningen härtill är att söka i det faktiska nödläge, som råder bland det stora flertalet folkpensionärer, och statsmakternas upprepade utfästelser att bringa upp pensionerna till en sådan storlek, att åldringarna blevo oberoende av fattigvården. Det kan heller inte med skäl bestridas, att folkpensionärernas besvikelse är väl grundad. Det föreslagna provisoriet är knappast ett tecken på att statsmakterna i brådsket ämna förverkliga de gjorda utfästelserna. Tvärtom skulle man av det knappt tillmätta provisoriska tillägget kunna få den uppfattningen, att den kommande definitiva lösningen icke kommer att sträcka sig avsevärt mycket utöver provisoriet. Därest man avsett att låta den utlovade definitiva lösningen bringa full försörjning åt de gamla, borde det föreliggande provisoriska förslaget ha gett en betydligt högre förstärkning. Därigenom hade man inte behövt »föregripa» den pågående utredningen. Ett bättre förslag hade också varit särskilt motiverat med hänsyn till att enligt beräkningar den definitiva lösningen icke kan träda i kraft förrän tidigast år 1948.

Med vad vi här anfört ha vi icke velat hävda, att ett provisoriskt förslag kunnat utformas så, att det gav full försörjning åt åldringarna och därmed gjorde dem oberoende av fattigvården. Men vi anse icke desto mindre, att när statsmakterna upprepade gånger medgivit, att de nuvarande pensionsbeloppen äro otillräckliga för en ålderdomsförsörjning utan anlitan av fattigvården, så borde ett provisoriskt förslag som sent omsider framlägges medföra ett markant steg på vägen till det deklarerade målet. Detta är icke fallet med det föreliggande förslaget.

Det kan givetvis tvistas om vad som är att anse som tillräcklig försörjning. Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet uttalar (sid. 17 i prop.), »att man inom fattigvården brukade räkna med att för full försörjning av ensamstående person åtginge inom respektive ortsgrupp lägst 840, 960 och 1 080

kronor». Det måste anses vara en utmaning mot rätten till en anständig existens för de som tvingas anlita fattigvården, att man räknar med dessa löjligt låga belopp som existensminimum. Vilken person kan exempelvis i Stockholm, Göteborg eller Malmö åstadkomma »full försörjning» på 90 kronor i månaden? Eller på vilken annan plats i landet kan man erhålla »full försörjning» på respektive 80 och 70 kronor i månaden? Fattig- och barnavårdsförbundet uttalar också, att många fattigvårdsstyrelser utge understöd, som med 100—300 kronor, i vissa fall med ännu större belopp, överstiga dessa minimibelopp, vilket ju ytterligare understryker riktigheten i vårt påstående, att fattigvårdens existensminimum är rena orimligheten.

Det är betecknande, att folkpensionerna högst avsevärt understiga det orimligt låga existensminimum som fattigvården brukar räkna med. Under sådana förhållanden borde man haft rätt förvänta, att det provisorium, som nu föreslås och som beräknas bestå under en så avsevärd tid som 3 à 4 år, åtminstone hade gett så pass mycket, att fattigvårdens existensminimum uppnåts. Som vi förut nämnt, skulle ett sådant provisorium icke kunna anses »föregripa» den pågående utredningen. Så vitt vi förstå kan den definitiva lösningen av folkpensionsfrågan icke bringas i samklang med löften om tryggad åldersförsörjning, om den inte ligger åtskilligt över fattigvårdens existensminimum. Det gäller för övrigt icke enbart att göra folkpensionärerna oberoende av fattigvården, utan också att åstadkomma en höjning av den försörjningsstandard, som fattigvården nu består dem med. Om icke detta sker, så ha folkpensionärerna rent materiellt sett inget vunnit på reformerandet av folkpensioneringen.

Med utgångspunkt härifrån anse vi det vara rimligt och nödvändigt, att en provisorisk lösning medför minst en fördubbling av de ursprungliga pensionsbeloppen. Detta bör, för undvikande av »tekniska svårigheter», lämpligast ske genom tilldelandet av procentuella och fasta månadstillägg i erforderligt antal. För närvarande utgår såsom *dyrtidstillägg* till folkpensionärer, som ha tilläggs-pension, tre procentuella och två fasta månadstillägg om vardera 35 kronor. Provisoriet bör enligt vår mening omfatta förslagsvis tre procentuella och fyra fasta månadstillägg, varigenom tillsammans med dyrtidstillägget sex procentuella och sex fasta månadstillägg komme att utgå. Det bör understrykas, att vi med utökningen av antalet månadstillägg icke avse att åstadkomma en höjning av dyrtidstillägget, utan en förbättring av det förslag till provisorium Kungl. Maj:t framlagt.

De pensionsförmåner, som enligt vårt förslag inom de olika ortsgrupperna skulle tillkomma de tilläggs-pensionärer, som ha högsta tilläggs-pension, uppgå till följande belopp:

Ortsgrupp 1	ca	700 kronor
» 2	»	850 »
» 3	»	1 050 »

För två äkta makar skulle pensionsbeloppen sammanlagt bli respektive 1 400 kr., 1 700 kr. och 2 100 kr.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle pensionsbeloppen för två äkta makar bli respektive 1 052, 1 304 och 1 588 kronor.

Ett bifall till detta förslag skulle ytterligare öka den olägenhet, som består däri, att personer, vilkas egna inkomster medgiva erhållandet av tilläggs pension, på grund av att de med de nya tilläggen skulle komma upp i en högre sammanlagd inkomst än de personer, vilkas egna inkomstgränser överstiga inkomstgränsen för rätt till tilläggs pension. Detta missförhållande bör undanrödjas genom att det avdragsfria beloppet för egna inkomster höjas.

Enär kostnaderna för varje fast månadstillägg beräknas till 17 miljoner kronor och varje procentuellt sådant tillägg till 13,5 miljoner kronor skulle totalkostnaden för vårt här framställda förslag belöpa sig till 108,5 miljoner kronor (4×17 miljoner = 68 miljoner kronor och $3 \times 13,5$ miljoner kronor = 40,5 miljoner kronor). Då Kungl. Maj:ts förslag kostnadsberäknats till 41,25 miljoner kronor skulle alltså skillnaden mellan vårt och Kungl. Maj:ts förslag utgöra 67,25 miljoner kronor.

Vi veta, att den främsta invändningen mot vårt förslag kommer att gälla kostnaderna. Häremot vilja vi redan nu framhålla, att kostnadsskäl inte kunna få tillmätas avgörande betydelse vid tillgodoseendet av ett rimligt förslag i en social fråga med så brännande aktualitet som folkpensioneringen. Vi kunna för övrigt inte polemisera bättre mot de krassa kostnadssynpunkterna på detta spörsmål än vad socialminister Möller på sin tid gjorde i en replik till herr Andersson i Rasjön:

»Vem försörjer de gamla nu? Det finns väl någon som gör det? Den försörjning de gamla ha, den tages väl ur vår samlade nationalinkomst. Betyder en ökning av det allmännas kostnader inom en något så när rimlig gräns något annat än en överflyttning av utgifterna från vissa medborgare till andra? Det måste väl vara så, eftersom de gamla faktiskt leva och försörjas genom folkpensioneringen eller genom fattigvården eller genom enskild välgörenhet eller genom anhöriga och släktingar eller genom en kombination av dessa olika möjligheter.»

Dessa fullt riktiga synpunkter äro också vägledande för oss, varför vi hemställa,

att riksdagen, under förklaring att den inte kunnat antaga Kungl. Maj:ts proposition nr 297 oförändrad, måtte besluta

dels antaga nedanstående förslag till

»LAG

om provisorisk förstärkning av tilläggs pensioner och invalidunderstöd.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Till den, vilken åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggspension, eller invalidunderstöd, skall såsom provisorisk förstärkning av tilläggspensionen eller understödet utgå, räknat för budgetår, tre månadstillägg vardera motsvarande folkpensionens eller invalidunderstödet månadsbelopp jämte fyra månadstillägg om vardera 35 kronor.

Den, vars make fyllt 60 år och ej för egen del åtnjuter tilläggspension eller invalidunderstöd, erhåller samma förmån för makens räkning.

Provisorisk förstärkning utgår icke å tilläggspension, där summan av denna och grundpensionen understiger 12 kronor om året, eller å invalidunderstöd som för år icke uppgår till nämnda belopp.

2 §.

Vid bedömande huruvida för visst budgetår rätt till förstärkning föreligger skall avseende fästas allenast vid om tilläggspension eller invalidunderstöd utgår för den månad, varunder förstärkning i allmänhet må tidigast utbetalas.

Förstärkning skall utgå med oavkortat belopp jämväl i fall då tilläggspension eller invalidunderstöd icke utgår under hela budgetåret.

3 §.

Provisorisk förstärkning utbetalas månadsvis under de månader, då dyrtidstillägg icke utgår. Det ankommer på Konungen att beträffande utbetalandet bestämma den inbördes fördelningen mellan de procentuella och fasta månadstilläggen.

4 §.

Till kostnaderna för den provisoriska förstärkningen bidraga för varje budgetår

kommuner med belopp motsvarande för ort tillhörands ortsgrupp 1 30,6 procent, för ort tillhörande ortsgrupp 2 23,8 procent och för ort tillhörande ortsgrupp 3 19,6 procent av deras andelar i kostnaderna för tilläggspensioner och invalidunderstöd, vilka utanordnats under det kalenderår, under vilket budgetåret börjar löpa, samt

landsting med belopp motsvarande 26 procent av deras andelar i kostnaderna för tilläggspensioner och invalidunderstöd, vilka utanordnats under nyssnämnda kalenderår.

Återstående kostnad bestrides av staten.

5 §.

Bestämmelserna i lagen om folkpensionering skola, där ej annat följer av vad ovan sägs, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande den provisoriska förstärkning som avses i denna lag; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen eller med avseende å fall, som beröra även postverket, åt pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen gemensamt att meddela de närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.»

dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att den av finansministern förebådade utredningen rörande sådana bestämmelser varigenom pensionsförbättringar skulle utgå i sådan utsträckning, att pensionärer med egen inkomst icke skulle komma i sämre ekonomisk ställning än pensionärer, vilkas egna inkomster uppginge till lägre belopp, måtte utföras så skyndsamt, att förslag i frågan kan föreläggas riksdagen omedelbart vid dess början nästa år.

Stockholm den 8 november 1944.

Sven Linderot.
